

HARGITAVÁRALJA

Az erdélyiek tudományos, szépirodalmi és társadalmi folyóirata

Felelős szerkesztő: főfő csikszentgyörgyi JÓSA JÁNOS

Dr. Tóth György
ny. m. kir. kúriai bíró
1871—1942.

Szerkesztői üzenetek

V. B. B.-né, Budapest. Kissé megkésve hoztuk szép és mély gondolatú írását a korlátozott lapterjedelmünk miatt. Kitüntetésnek vesszük mindíg. Erdélyi üdvözlettel.

I. L., Tölgyes. A »fentő« szónak több jelentése van. A székelyek fentőnek mondják a kerék küllőjét. Fentőfünek a zsurlót. A palócoknál hagymakoszorút jelelt. Gömörben így hívják a mákos sült tésztát. Jelent dézsát is, továbbá hajító dárda volt régen. Fentő az a fadarab is, mivel a fenék-horgot a vízből kiemelik. Üdvözljük.

U. B., Dés. A festett fabútorokról e helyen nem írhatunk. De utalunk a székely, csángó, német és szász, továbbá matyó, alföldi fabútorfestés különbözőségére. Köszönjük, hogy felhívta figyelmünket.

D. István, Budapest. A Szent-István könyvkiadó társulatot a gyermekosztalmiklósi születésű Fogarasy Mihály erdélyi püspök alapította, amelyet 1850. körül maga igazgatott. — 1832-ben halt meg. Gyergyószentmiklóson temették el. Nagy összegű alapítványokat tett. Forró-Elek honvédezredes Angyaloson született. Bennek barátja és jobbkeze volt.

Fr. F. Budafoke. A bányagróf, illetve főkamagróf a kincstári bányák felügyelője volt. Később már politikai megbízatásuk is volt. — Megszűnt e hivatal 1873. óta. Petőfi írói álneve Füstfaragó volt.

K. Erzsike, Szárazajta. Tulajdonkép minden fanyar alma fűzfá-almá. Állítólag valóban fűzfába oltják, ha ugyan valaki erre vete-medik már.

Gáál I., Debrecen. Gál erdélyi püspök 1240. körül élt. Lőrincz erdélyi vajdának kezére járt, hogy a tatárjárás által okozott nyomorúság enyhüljön. Gr. Kemény József történettudós Gerenden, Torda-Aranyos m.-ben lakott.

A kéziratokat vissza nem adjuk. Csak válaszbellyeggel és címzett borítékkal ellátott levelekre válaszolunk.

Előfizetések csekkszámilánk számával [43.002] ellátott **bianc**ó csekklapon is beküldhetők.

Központi szerkesztőség és kiadóhivatal: Szeged, Csemegi-u. 4. sz.

Telefon: 21—06.

Budapesti szerkesztőség:

X., Stróbl Alajos-u. 7. fszt. 445.

Telefon: 1-44-8-33.

Szerkesztő:

Ádám Éva.

Előfizetések és egyéb anyagi küldemények Szegedre, szellemiek a budapesti és a szegedi szerkesztőséghez egyaránt küldhetők.

Csekklapunk száma: 43.002.

Lapunk amerikai területen megrendelhető amerikai szerkesztőirodánkban.

Címe: Stephen De Losonczy C. E. mérnöki irodája 1454, 3 rd. Avenue 82 & 83 Sts. New-York. USA.

A szerkesztőség tagjai:

Sándor Erzsí (Budapest.)

Sz. Solymos Bea (Budapest.)

Dr. vitéz Bodor Aladár (Budapest)

Dr. Filó János (Budapest.)

Gáspár Jenő (Budapest.)

Holló Ernő (Sepsiszentgyörgy.)

Dr. v. Kolosváry Borcsa Mihály (Budapest.)

Xantus Elek (Gödöllő).

Előfizetési díj Magyarországon:	
Egész évre	— — — — 10.— P
Félévre	— — — — 5.50 P
Negyedévre	— — — — 3.— P
Számonkint	— — — — 0.60 P

Európában:

Egész évre — — — 10 sv. frank.

Európán kívül: 3 dollár.

Szegedi Új Nemzedék R.-T. nyomása.

Nyomdért felel Szigeti Jenő.

Kiadó laptulajdonos: lófő csikszentgyörgyi Jósá János,

HARGITAVÁRALJA

Az erdélyiek tudományos, szépirodalmi és társadalmi folyóirata. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én

Felelős szerkesztő: **lófő csikszentgyörgyi JÓSA JÁNOS**

HÚSVÉTVÁRÁS

Irta: *Gáspár Jenő.*

Az emberiség, mint annyszor történelmében, ismét súlyos kérdőjelek előtt áll. Az új világháború, amely tulajdonképen az első igazi világháború, hiszen most már öt világrész harcol egymás ellen, annyi kérdés körül forog, izzik és süstörög, amennyire még nem volt példa a világtörténelemben. S ami a legfontosabb, nem is apró-cseprő hatalmi kérdésekről vagy sérelmekről van szó, hanem olyan világnézeti feszültségek csapnak össze, amelyeknek eldőlte hosszú időkre, talán évszázadokra, talán egy új ezerévre rendezi be az emberiség életét. A demokrata szabadkőművesség, a liberális plutokrácia és ezeken túl a nemzetközi zsidóság minden erőfeszítése az egyik oldalon, a proletársorsba taszított népek új, igazságos világot akaró küzdelme a másikon. Hatalmas, világrészeket megrázó párviadal ez, az emberiség olyan nagybőjtje, amely után méltán lehet várni az igazi húsvétot.

Nagy és hatalmas szövetségeseink mellett, akik a rájuk kényszerített proletársorsból akarják kiemelni népeiket arra a nappélyes életnivóra, amely méltán megilleti őket, ott küzd a magyarság is, Európa legigazságtalanabbul megcsonkított szegénye. A mi sorsunk talán még igazságtalanabb, mert ezeréves európai kultúrhivatásunkért, annak minden véráldozatáért kaptuk a trianoni jutalmat. A világ- és a nemzetek történelme azonban nem ismeri az igazságtalanságokat és ezért következett be a négyszeres országgyarapodás annyira áhított álma, a magyar kálváriájárársnak már négyszer megért húsvétja. Az Isten, aki a népek és világok sorsát intézi, megengedte, hogy az a nemzedék, amely látta és végigszenvedte a trianoni pokol mélységeit, elindulhasson a feltámadás felemelkedő útján. Hogy ezért az útért áldozatokat is kellett és kell hozni, ez a húsvétok örök törvénye: Nagypéntek nélkül nincsen Húsvét, szenvedés nélkül nincsen feltámadás!

Az ideai tavasz, amelyet egy kemény, fárasztó és idegtépő tél után annyira várt az emberiség, az utolsó nagy erőpróba ideje. Európa kultúrnemzetei felsorakoztak a keleti pestis: a bőlsevizmus ellen, amely mint valami új tatárjárás, már-már döngette a Kárpátokat Európa keleti kapuján. Az a kultúrközösség, amely ezer éven keresztül Európa előőrsévé avatta a magyarságot, ismét fegyverbe szólítja katonáinkat az ázsiai rém visszaszorítására. Új erőfeszítések, új áldozatok várnak a nemzetre, de senkit sem gyötör a kétség aziránt, hogy ez az új tavaszi keresztes háború nem

jár a kellő eredménnyel. »Itt a próba, az utolsó nagy próba«, szakadt fel a kiáltás Petőfinek, a nemzet költőjének szívéből, mikor közel száz évvel ezelőtt az orosz seregek megindultak a magyar szabadság leverésére. Most ugyanez a kiáltás vibrál a keresztény Európa egén: valóban itt az utolsó erőfeszítés, az utolsó próbatétel, hogy minden emberi és közösségi szabadság eltipródj, a vörös kolosszust viasszorítsuk az ázsiai teepékre. Nekünk magyaroknak nincsenek világhódító álmaink és terveink. Mi csak azt akarjuk, hogy a Kárpátok koszorújában ismét a magyarság legyen az úr, ahogy ezer éven keresztül volt s hisszük, hogy újabb áldozatainkért és erőfeszítéseinkért az új, a szenvedésekben megtisztult Európa nem trianoni módon fog fizetni, hanem a közösen kiontott vér és közösen viselt szenvedések igazságával, a feltámadás hűsvétjával.

Gloriosa ascensio.

Irta: főfő csíkszentgyörgyi Jósza János.

Törvény, hogy a harcot a béke, a sötétséget a világosság, a megaláztatást a megdicsőülés és a halált a feltámadás váltja fel. E törvényt Krisztus tette örökérvényűvé, Krisztus, akit a földi sötétség, az igazság és bölcsesség elleni harc, a megalázkodni nem tudó és nem akaró emberi tökéletlenség s durvaság és a halált kiáltó istentelenség juttatott a legborzalmasabb kinszenvedésre. Krisztus feltámadása azonban örökidőkre bizonyosságot adott a világnak, hogy az isteneredetű igazságot és szeretetet hiába feszíti keresztre az emberi gonoszság és gyűlölet, mert az előbb-utóbb feltámad és dicsőségesebben, fenségesebb megújulásban élni fog tovább egyéni, családi, társadalmi vagy nemzeti vonatkozásban egyaránt. Mindazok a módszerek és eszközök, amelyeket a korcs emberi agy és beteges emberi szellem kitalált és alkalmazott az igazság és a szeretet megcsúfolására és keresztrefeszítésére, előbb-utóbb összetörődnek és összeomolnak, hogy előkészítse a megdicsőülés és feltámadás eljövetelét. Megdőbbszent, de megnyugtató történelmi ismétlődés: Krisztust a zsidók feszítették keresztre és Magyarországot, Mária országát is a zsidó-szabadkőművesség helyezte gyalázatosan megcsönkítva a trianoni koporsóba. Krisztust azonban nem lehetett megölni, sem azt, ami őbenne élt. A keresztthalált dicsőséges feltámadás követte. Az élve megcsönkített Magyarország gloriosa ascensioja most következik, hogy megnagyobbodva, isteni és emberi hivatásának teljesítésére legalkalmasabb életenergiával emelkedjen ki a trianoni sírból, amelyet Krisztus- és hazaellenes kezek vájtak részére. Ez az esztendő kétszeres gloriosa ascensiót fog jelenteni: Isten és Mária országának végleges győzelmét. Hazánkat ért legszörnyűsebb megaláztatás, gonosz megcsönkítés és kínos elpusztulásra kárhaztatás után trikolorot fog lengetni a szél Nándorfehérvár, a Cenk és a Tatra orma. Útban van a gloriosa ascensio! Fiaink, testvéreink

Krisztussal lelkükben most váltják meg a trianoni kényszersorstól sokat szenvedett hazánkat és nemzetünket, hirdetve, hogy amint Istent nem lehetett megölni, úgy nem lehet megölni azt a nemzetet sem, amely Krisztusban él. Ez az év leveti a magyar nemzet trianoni sírjára hengerített sziklakövet és a trianoni nagy-péntek szenvedéseihez mért dicsőséges feltámadás nemzeti hűsvétjét hozza meg mindnyájunknak!

A csíksomlyói „csodatevő” Mária lábainál éhenpusztul a Székelyföld legtehetségesebb írója

Messze-messze Csíksország szívében nagyhírű búcsújárárhely Csíksomlyó. Kettőstornyú kegytemplom hirdeti, hogy itt a »csodatevő« Szűz, akihez évente sokezer ember zárándokol. Legendák keltek szárnyra a Madonna »csodáiról«, aki betegeket gyógyított meg, a lelkekre pedig balzsamos írt adott.

Itt, a »csodatevő« Mária lábainál, alig pár lépésre a híres barátok templomától: egy nyomorúságos viskóban farkasszemet néz a halállal a Székelyföld legtehetségesebb írója: Feleý Fazekas Bertalan.

E név jólismert az erdélyi publikum előtt. Írásait nagyon sokan olvasták, három ízben nyert irodalmi pályázatokon első díjat, sőt a budapesti rádió mikrofonja is világgá röpítette szellemes darabjait. Az ami ezeknél is több: 7 háromfelvonásos darabja, történelmi s mai, súlyos és könnyű, irodalom s divatdolog, dráma, vígjáték és operett, 17 egyfelvonásos darabja, 5 kisregénye, 15 novellája, 7 hangulatírása, s igen sok meg nem jelent cikke, tanulmánya, értekezése hever útikosarában, mivelhogy íróasztala mind a mai napig nincs. Ennyire még nem tudta vinni, holott első cikke 20 évvel ezelőtt: 1913-ban jelent meg, tíz év óta hivatásos újságíró, Szabó Dezső pedig, amikor Feleý darabjait áttanulmányozta, ilyen dedikációval adta át egyik könyvét:

A magyar Shakespearenek, Feleý Bertalannak, Budapest, 1927 július 17-én, Szabó Dezső.

És mégis... Feleý Fazekas Bertalan nem tudott befutni. Karrierje közepén tört ketté és a szép jövő előtt álló tehetséges író visszazuhan a csíksomlyói határ szélébe. *Gáncs érte a saját fajtája részéről is, megjárta a sziguranca börtönét is*, s amikor a boldogulás ajtaján kopogtatott: elvágódott a küszöbön.

Feleý Fazekas Bertalan magyar író, magyar költő, magyar ember éhez! Feleý Fazekas Bertalannak, a háború poklát végigjárta tartalékos hadnagynak, s fehérhajú édesanyjának nincs mit ennie! Mindkettőn betegek és mindkettőn éhesek.

Gyors és sürgős segítségre van szükség! A társadalom lelkiismeretéhez apellálunk ezen a helyen. Tegyük csodát: ne hagyjuk éhenpusztulni a »csodatevő« Mária lábainál egy sorstársunkat. Egy embert, Egy tehetséget. Egy író.

Gerő Sándor.

NAGYPÉNTEK

Irta: gróf Esterházy Mórliczné.

Örök nagypéntek: ma Teleki Pált
Síratja népünk, az égre kiált
Kiomlott vére... hős nemes lovag,
Rút hitszegés korában áldozat
A becsület oltárán... Nemzetének
Nagy époszában egy új gyászos ének.

(Szatmáry István.)

A magyar történelemben 1941. április 3.-a épp oly gyásznapi, mint 1849. október 6.-a. Az idén nagypéntekre esik Teleki Pál halála napja... Vajjon annak jele-e ez, hogy nemzetünk elérkezett a Golgotha utolsó stációjához? És ezután valóban jön a Feltámadás!?

Valahol olvastam, hogy egy nemzet csak akkor méltó az életre, ha meg tudja becsülni értékeit, legyenek azok emberek, hagyományok, tájak, műalkotások minden téren, stb., egy szóval mindazt, ami egy nemzet történelmi nagyságát alkothatja...

Hogy a magyarok nem felejtették el Teleki Pált, erre legjobb bizonyíték a sok-sok virág, koszorú, zöld ág a sírján, most is a tél folyamán, mikor nem terem oly kézzelfoghatóan mindenki részére.

Az elmúlt esztendőt Széchenyi István emlékének szenteltük és megvilágítottuk tetteit, szavait, eredményeit, küzdelmeit, szenvedéseit és halálát minden oldalról, minden irányból és a szónokok példának állították elénk. Sok ilyen Széchenyi emlékűnnepen vettem részt és akárhányszor kísértetiesen Teleki Pálra kellett gondolnom, amíg Széchenyi Istvánról beszéltek. Egyik szónoknak ezt el is mondtam, mire ő bevallotta, hogy amíg beszélt és vázolta az egyik embert, neki is a másik jutott eszébe! És a hallgatók közt sokan mondták ugyanazt.

Azonban Széchenyi tanítását nem fogadtuk el akkor, amikor megmenhethetett volna sok keserű tapasztalattól. Csak hosszú évek tanulságaként érkeztünk vissza oda, ahová Széchenyi száz évvel ezelőtt akart vezetni. Ne várjunk ily soká most és Teleki Pál halálának első évfordulóján fogadjuk meg, hogy nem csak emlékéhez, de tanításaihoz és példájához is hűek leszünk.

Örök memento legyen a halála,
Sírját övezze a nemzeti hála.
Szavát fogadva, szent egységbe forrva
Alljunk hazánkért küzdő csatasorba.
Sujtson le öklünk minden cselszövőre,
S aztán előre, mindig csak előre!

(Szatmáry István.)

Gróf széki Teleki Pál

volt miniszterelnök, Erdély nagy fia halálának első évfordulójáról legméltóbban úgy emlékezünk meg, ha újból idézzük azokat a szavakat, amelyeket a nemzeti és erdélyi színű szalagokkal átkötött fekete selyem zacskóba szórt erdélyi földdel együtt helyezett a sírba az erdélyiek nevében dr. vitéz Csipán János, az Erdélyi Férfiak Egyesületének üv. alelnöke.

Véssük jól emlékezetünkbe a következő szavakat:

»Ezt a maroknyi földet, amit fejed alá teszünk, a visszatért és még vissza nem tért Erdély valamennyi megyéjéből hordtuk össze. Vérrel, könnyel és sok verítéssel áztatott föld ez, amelyet annyira szereztél, amelyért annyit dolgoztál és amelyért meghaltál. Nyugodj békében e szent erdélyi rögökön. A halálodban rejlő üzenetet parancsnak vesszük, készen állunk s a parancsot teljesíteni fogjuk. Most elbocsájtunk, menj Csaba királyfi csillagösvényén. Menj és fúvasd meg az égi kürtöket s nagy halottainkkal együtt vezesd még egyszer győzelemre elárvult magyar népedet.«

A székely küldöttség élén dr. vitéz Csipán János, az EFE üv. alelnöke elhelyezi az Erdélyből hozott földet gróf Teleki Pál sírjában.

Mi erdélyiek soha nem felejthetjük el, hogy gróf Teleki Pál elsősorban erdélyi volt. Vegyünk példát nagy halottunk fáradhatatlan munkás életéről s tegyünk ismét fogadalmat, hogy követni fogjuk a »Legigazibb magyar« fennkölt szellemét.

Az Egész . . .

Nekünk az Egész kell: ez a csodás
Isten kezéből kelt műalkotás,
Nem csonkává nyomorított szobor,
Melyet feledésként elborít a por.

Lehet, hogy senyvesztő idők nyomán
Torzová válik a történelem során,
S mégis műkincsnek marad az alkotás,
Mint hagyomány s törvénnvé vált szokás.

De ahol hitszegő fejszék verék
Egyes darabját rútul szerteszét,
Ott megborzadva szól történetünk:
Csak az Egész, nem Csonka kell nekünk!

Ritoók Emma.

Dr. Tóth György ny. m. kir. kúriai bíró halálára

Irta: *dr. Endes Miklós.*

Dr. Tóth György előkelő tősgyökeres bölöni (háromszéki) székely birtokos családból származott. Családja 1635 óta lustrált Bölönben, azalatt Nagyajtán lakott. A család mindenegyik tagja tehetséges, szorgalmas, tisztességes ember volt, közbecsülésnek örvendett, hithű unitárius volt s vallásáért sokat áldozott, ebből pedig boldogságot merített. Ezek voltak Tóth György hagyományai. Kiváló jogtudásával már az egyetemen magáravonta a figyelmet. Született 1871. május 12-én. 1900-ban beszüccelt kir. törvényszéki albíró volt, majd bíró. 1900-ban a kolozsvári kir. törvényszékhez helyezték. Ott szerencsés voltam vele a polgári felebbezési tanácsban együttsszolgálni. Személyesen győződtem meg kiváló magánjogi tudásáról, ezzel párosult ritka gyakorlati érzékéről, amelyek mellé kitűnő ítélőképessége, gyors felfogása járult a mindenre, a legapróbb részletekre kiterjedő átgondolás és mérlegelés mellett. E tulajdonok mellett az előrehaladás se maradhatott el. 1915-ben kolozsvári kir. ítélőtáblai bíró lett. E minőségben találta az 1918 évi október 31-i összeomlás. Inkább választotta a nélkülözést, de a megszálló hatalomnak esküt nem tett; 1923-ig várta az idők jobbrafordulását, csak ekkor jött ki Erdélyből. A közel öt évet unitárius egyháza körül foglalatósodva töltötte, hisz addig is, ami szabad ideje maradt a bírói munka s a jogirodalommal való foglalkozás után, egyházának adta. Végig nőtlen maradt, ez adott életének magasra lendülést. Budapesten a kir. ítélőtáblánál az örökösödési tanácsba nyert be-

osztást, 1928-ban a m. kir. kúriához nevezték ki bírónak, hol legutóbb a házassági tanácsban működött, válópereket és házassági vagyoni jogi pereket látott el. E tanácsban a tanácselnöki állás éppen akkor üresedett meg, amidőn 70. életévét betöltötte, így már kinevezhető nem volt, de felmentéséig a tanács vezetésével bízták meg s az igazságügyi kormány előterjesztésére a Kormányzó Úr ő Főméltósága kivételes kitüntetésben, a polgári érdemrend középkeresztjében részesítette. Egyháza kiváló odaadása jutalmául úgy az országos szervezetben, mint Budapesten tanácsossá választotta. Annak, hogy mily nagy ember volt Tóth György, bizonyítéka az, hogy szülőfaluja díszpolgárrá választotta. Kiváló alkotásai közül felemlítem az unitárius egyház rendszabályai 1626—1851-ig. Kolozsvár, 1922; Unitárius egyház szervezete. Kolozsvár, 1921; Az unitárius egyház szervezete, törvény a fegyelmi felelősségről. Kolozsvár, 1922. kiváló munkáit. Nyolc hónapig se élvezhette nyugdíját. 1942. évi február 20.-án hirtelen meghalt.

Száz éve pihen Körösi Csoma Sándor a dardzsilingi temetőben

Irta: Dr. báró Nyáry Pál.

Ismét egy centennáriumhoz érkezünk. Pontosan száz esztendővel ezelőtt helyezték örök nyugalomra a messzi indiai Dardzsilingban a Székelyföld egyik legnagyobb fiának, Körösi Csoma Sándornak, a nevezetes ázsiai utazónak és nyelvésznek holttestét. Emlékezzünk meg róla kegyelettel!

Különös, érdekes ember, igazi székely volt Körösi Csoma Sándor testestől-lelkestől. Szegény, de nemes származású emberként született 1874 április 4-én a háromszékmegyei Körösön, amely később a nevét nagy szülőttére való tekintettel Csoma-körösre változtatta. A szűkös viszonyok közt élő szülők természetesen csak nehezen taníthatták a sovány, keskenyarcú, közep-termetű, zárkózott természetű ifjúvá serdült fiukat, ő azonban vasszorgalmával hamarosan levette szülei válláról a gondot s, mint az előkelőbb diáktársainak szolgája végezte tovább tanulmányait a híres nagyenyedi Bethlen-kollégiumban. 1799-től 1807-ig volt tanulója és büszkesége a nevezetes, ősi alma maternak.

Tanárai már ekkor látták a zárkózott ifjúbán a jövő nagy emberét s ezért egyre buzdították a továbbtanulásra. Az ifjú valóban el is utazott a tanárai által ajánlott Göttingába, ahol 1815-től 1818-ig hallgatta a tudós Eichhorn professzor előadásait. Itt hallott először az ugorokról, a Jugriáról s csakhamar megszületett benne régi nagy terve: ázsiai utazás azon a földön, ahol egykor Hunor és Magyar kergették a csodaszarvast...

A terv tehát megvolt, csak éppen a pénz hiányzott. Körösi Csoma Sándor azonban nem azért volt székely ifjú, hogy

ez a kis akadály komoly gondot okozott volna neki. 1819 egyik esős novemberi napján alig 100 forinttal a zsebében, mint névtelen ifjú, amúgy gyalogosan neki is vágott a nagyvilágnak, miután visszautasította a nagyenyedi egyetemen felkínált tanári széket.

Tervei szerint először Oroszországon keresztül akart eljutni Ázsiába, de végül is Bukaresten, Szófián és Rhodoson át vette útját. Legtöbbször gyalog, ritkábban szekéren vagy hajón s csaknem mindig éhesen és szomjasan járta a poros országutakat, a háborgó tengert. Alexandriába érve át akarta tanulmányozni az arab forrásműveket, de a kitört pestis hamarosan tovább űzte innen. Most már egymásután következtek az újabb állomások: Ciprus, Beiruth, Aleppo, Bagdad, Urfa, Mardin, Mosul. Nagyobb pihenést csak perzsa földön, Teheránban tartott, ahol az angolok könyvekkel és tanácsokkal látták el. Innen átruhában, mint örmény kereskedő zarándokolt el Mesetbe, hogy jobban megismerhesse a muzulmán szokásokat. Az, hogy közben megtanult angolul, szlávul, perzsául, arabul és szanszkritül, szinte természetnek látszik Körösi Csoma Sándor csodálatos életében.

Közben tovább folytatja útját. A forrongó Bakharán és a Bamiani-hágón át eljutott Afganisztán érdekes fővárosába, Kabulba, majd innen 1822 telén a mesés Indiába tette át vándorlásainak színhelyét. Itt találkozott a művelt Moorcraft Vilmos angol politikai megbízottal és utazóval, aki már az első találkozásuk alkalmával meglátta a furcsa, különöc ifjúban rejlő hatalmas képességeket. Az angol utazó ki is eszközölt Körösi Csoma Sándor számára az indiai kormánytól egy megbízatást, hogy szerkessze meg a tibeti nyelv szótárát és nyelvtanát. Mindezekért a roppant fáradozásokért havi 50 rupiát ajánlottak fel tiszteletdíjként a székelő világjáró tudósnak.

Körösi Csoma Sándor némi fontolgatás után, mert remélte, hogy a tibeti forrásmunkák között több magyar vonatkozású dolgot is felfedezhet, elfogadta az angolok ajánlatát s belevette magát a zanglai buddhista kolostorba. Itt, 3000 méter magasságban, a Himalája oldalában dolgozott elképesztő nélkülözések és szenvedések közepette hosszú 16 hónapon át, minimális élelem és gyakran 50 fokos hideg közepette. De székelő vasakarata itt is teljes diadalt aratott. 16 hónap alatt mintegy 40.000 tibeti szót írt össze s elkészítette az első tibeti nyelvtant is, megmentve a tibeti nyelvet és irodalmat az egyetemes tudomány számára!

A csendes zanglai kolostori élet után még két kolostor következett: Kanum és Phuktal, ahol egy bölcs tibeti lámával tanulta együtt tovább a rejtelmes tibeti nyelvet. Subhatui viszonfagságos útja alkalmával ismerkedett meg Gerard professzorral is, aki meleg ajánlásokkal küldte el a kéziratokkal felszerelt tudóst Princep Jakabhoz Kalkuttába. Az ajánló sorok révén az indiai városban nagy tisztelettel fogadták a székelő utazót, akit

tibeti beszámolója után az ázsiai társaság tagjává is megválasztották.

Élete nagy művét 1834-ben adta ki az angol állam. A 345 oldal terjedelmű hatalmas tibeti szótár előszavában ezek a sorok olvashatók Körösi Csoma Sándorról: »Reménye volt, hogy ez hasznos eszköz lesz valódi törekvésének elérésében, a magyar nyelv eredetének és rokonságának felkutatásában.« Ebben az évben jelent meg másik nagy műve, tibeti nyelvtana is angol nyelven s hogy ez milyen rendkívüli értékkel bír, legjobb példa arra az, hogy az angol tisztviselők még ma is a székely tudós 204 oldalas könyvét használják Indiában!

Az angol tudományos társaságok részéről közben egyre-másra érték a kitüntetések. Hamarosan könyvtárossá nevezték ki az ázsiai társaságban s megbízták az 1100 kötetből álló nagybecsű kéziratgyűjtemény rendezésével is. A nagy tudós 18 hónap alatt ezzel a feladatával is sikeresen végzett, de a társaság részéről havonként felajánlott 200 rupia tiszteletdíjat kereken visszautasította. De nem kellett a puritán, egyszerű székelynek maradt tudósnak a közben Magyarországról küldött pénz sem. Egy garast sem tartott meg magának, hanem hálás sorok kíséretében visszaküldte azokat az illetékes helyekre. Külön kifejezett óhajára 200 aranyat a Tudományos Akadémiának, 450-et a nagyenyedi kollégium Kenderessy-Csoma nevet viselő alapítványának, 100 aranyat pedig a kézdivásárhelyi katonai nevelőintézetnek juttattak el.

Utolsó útjára 1842-ben került sor. Ekkor már teljesen ösz, szikár ember lett, aki erre az utolsó útjára már levetette magáról az európai ruhát és civilizációt. Dardzsilingbe már nagy betegen érkezett, mert útközben a Himalája tövében maláriát kapott. Élete utolsó napjairól Campbell dardzsilingi kormánygynök számolt be, akinek jegyzetei szerint 1842 április 10-én estére igen rosszúl lett és másnap hajnali 5 órakor minden panasz és küzdelem nélkül elaludt örökre.

Körösi Csoma Sándor földi maradványait április 12-én reggel 8 órakor a dardzsilingi temetőben temették el. A temetési szertartás szövegét maga Campbell olvasta fel s a végtisztességen megjelentek a környék összes európai lakosai is. A tudományos világ levett kalappal, megdöbbenve állt a friss sírhant előtt, a nagy angol költő, Browning Róbert pedig tollat ragdva búcsúzott a székely tudóstól.

Az angolok által emelt egyszerű sírja felett, — ahová a buddhisták mint szenthez zarándokolnak — lez a felirat olvasható:

»Itt nyugszik Körösi Csoma Sándor, Magyarország szülötte. Nyelvészeti és irodalmi kutatások végett keletre jött és éveken át olyan nélkülözések között élt, amelyeket ember ritkán viselt el. Türelmes munkával a tudomány érdekében elkészítette a tibeti nyelv szótárát és nyelvtanát. Ezek az ő legszebb, legigazibb emlékei.

A Székelyföld nagy fia most ott alussza örök álmát régi gyermekkori álmainak színhelyén, az indiai Dardzsilingban, im-

már száz esztendeje. Halálának centennáriuma alkalmából áll-
janak itt a »Legnagyobb magyar«-nak örökbecsű szavai:

»Egy szegény, árva magyar pénz és taps nélkül, de elszánt,
kitartó hazafiságtól lelkesítve, Kőrösi Csoma Sándor, bölcsőjét ke-
reste a magyarnak és végre összeroskadtt fáradalmai alatt, távol a
hazától alussza örök álmát, de él minden jobb magyar lelkében«...

Xantus-pár ezüslakodalmára

Még csak hóvirágok keltek ki a földből,
És ti már tavaszról álmodtatok, zöldről.
Bokrok tövén még az ibolya nem virul,
S már csókot loptatok egymásnak ajkírul.
»Szabadság-szerелем«-közt már dúlt a tusa,
Pedig még itt sem volt március idusa.
De sajnos az ember mindhiába kertel,
Mert azóta bizony huszonöt év telt el.
Azalatt érhetett sok öröm, sok bánat
S ezeknek emléke most mind-mind feltámad.
Azt a sok örömet feledtéték vajjon?
S vajjon örvendtek, hogy túl vagytok a bajon?
Hiszen jól tudjátok Ti is bizonyára,
Hogy a megnyugvásnak lemondás az ára.
Ifjú hevülésről szép lassan lemondunk,
Törtető tervekkel kevesebb a gondunk,
Nem dicsekszünk sok-sok égre törő tettel,
De szívünk megtelik mind több szeretettel.
Megnyugszik a lelkünk, lehiggad a vérünk
S még huszonöt békés, szép esztendő-t kérünk.
Mert ez a boldogság: szeretettel-békén,
Nyugalmat élvezni életünknek végén.
Adjon Isten lángot, ami mégsem éget:
Fiatal lélekkel hosszú öregséget,
De betegség nélkül, gond nélkül, baj nélkül,
Sok örömmel, mitől a lélek élénkül.
Forró szerelemről támadt szeretettel,
Amiből az élet még semmit sem vett el,
Sőt azon volt, hogy a szívetekbe vesse,
Mily magasztos érték egymás becsülése.
EljeteK tovább is szép egyetértésben.
Ne teremjen konkoly a búzavetésben.
Virágaitok közt ne akadjon csalán,
Ehhez a jó Isten hozzásegít talán,
Hiszen mindig szívből, híven szolgáltátok,
Szórja hát áldását bőkezűen rátok.

Dr. Udvarnoky Antal.

Erdélyért! — A hazáért

A Székely Hadosztály Egyesület új tagozódása.

A Szentkereszthegyi Kratochvil Károly ny. altábornagynak, a Katonai Mária Terézia Rend lovagkeresztes vitézének országos elnöksége alatt álló Székely Hadosztály Egyesület új alapszabálymódosítását 1941. december hó 29.-én hagyta jóvá a belügyminiszter. Ez az alapszabálymódosítás kapcsolatban van az észak-Erdély felszabadulásával. Az Egyesület az Országos Székre, Főszékre, székekre és székszoportokra tagozódott. Így az új hálózattal még nagyobb mértékben teljesítheti áldásos működését Erdélyért, — a hazáért.

Az egyesületről való megemlékezésünk kapcsán egy örömhírt is tudatunk lapunk kedves olvasóival. Ugyanis a Székely Hadosztály Egyesület Országos Szék Elnöksége legutolsó közgyűlése 1941. november 29.-én lapunk szerkesztőségének két tagját Ádám Évát és primor Székelyné Solymos Beát is egyhangúlag tiszteletbeli tagokká választotta. Rajtuk kívül még két nő tagja van az egyesületnek, mégpedig Apor Gizella bárónő és Bornemissza Adéle bárónő.

Nagy és öröndetes újság a Szheosze. részéről, hogy a legújabb honvédelmi miniszteri rendelet szerint a Székely Hadosztályban teljesített idő hadiévnek számít. Az igazolványt Szentkereszthegyi Kratochvil Károly ny. (altábornagy, az Országos Szék elnöke írja alá és a hadilevéltár záradékolja. Az ilyen záradékkal ellátott bizonyítványok úgy a katonai, mint a polgári vonalon okmányerejű érvénnyel bírnak.

A dicső és nagymultú Székely Hadosztály az egyesületen keresztül eleven láncolattal kapcsolta egybe a történelmi múltat a történelmi jövővel. Az izzó hazaszeretet, a lángoló hév Erdélyért, Nagymagyarország felépítéséért eleven, vértől lüktető követet hord itt egybe, amelynek összeforrasztója a múlt tisztelete, a hagyományok ápolása s a bajtársi szeretet. Márványnál tartósabb, ércnél keményebb az az obelisz, amit a Székely Hadosztály emlékezetére felállítottak, mert az egymásba füződő emberi szívekből áll. Az egyesület legszebb célkitűzése volt a hadosztály történetének megírása s kiadása. Ezt megvalósította aranytollával Szentkereszthegyi Kratochvil Károly ny. altábornagy s könyvében a világháborús múlt székely hőseinek emléke a magyar történelemnek, örök példaképpen ragyogó fejezete. Így hódol az egyesület hősi halottai előtt emlékművek felállításával. De az ősi ugyan elveti a magyar jövőd kalászáinak magvait is s támogatja a székely ifjúságot, de lelki csiszoltsággal és jellemképző erővel is a magyar jövőd hőseit indítja útnak. Célkitűzései között szerepel a háborúban elesett hős székelyek özvegyeinek, árváinak, valamint mindazoknak a székelyeknek a támogatása, akik arra érdemesek és rászorulnak.

De ápolja a székely hagyományokat, szokásokat s nemzeti

érzést, támogatja a székely kultúrát, művészeteket s megőrzi az ősi hagyományokat.

A Budapesti **Főszék tagjai** a következők: Elnök: Dr. vitéz Fábry Dániel ny. hadbiztos ezredes, elnökhelyettesek: Horváth Géza ny. hadbiztos ezredes, orsz.-gyül. képviselő, Robesth Máttyás ny. vezérőrnagy, vitéz nemes Ruszkay Gyula ny. ezredes, dr. nemes kovásznai Vén István ny. hadbíró ezredes, ügyvezető elnök: Sztrinovich Jenő ny. vezérőrnagy, helyettes: feldobolyi Danó Jenő ny. ezredes, Titkár: Dr. Losonczy István ny. hadbíró őrnagy, helyettes: Vezér Jenő ny. m. kir. postafelügyelő, ügyész: dr. vitéz Hódy János ügyvéd, pénztáros: Ladó László költő és festő. Ellenőr: Kaáli Nagy Béla, háznagy: Nagy Áron műasztalos. Számvizsgáló bizottság: Dr. Cseh Mihály hadbíró ezredes, elnök: Nagy Károly rendőrtanácsos; Bódy László szlov. tanító. Sajtó összekötő: Dr. Zágón István hírlapíró.

A **Főszék tanácsa**: Szöllősy Aladár ny. vezérőrnagy; Pinczés Zoltán csendőr ezredes; Paxi Kornél ny. ezredes, vitéz Varga Ferenc szkv. őrnagy, vitéz Vén Zoltán alezredes; Páter Bögözy István Vilmos kapucinusrendi zárdafőnök; vitéz Csepeghy János rendőrkapitány; Balogh Antal gyáros; Bacsoni Gyula Máv. főintéző, dr. Ütő Endre járásbíró; dr. mokcsai Mokcsay Sándor okl. gépészmérnök; Bajkó Ignác; nagyboéri Boér József.

A Székely Hadosztály Egyesület élén jár Szentkereszthegyi Kratochvil Károly országos elnök, az egykori székely hős, aki életre hívta ezt az együletet s a mai napig fáradhatatlanul s honfiúi lelkesedéstől átitatva hozza meg mindennapi áldozatát.

Amikor az új szék alakulatok iránt érdeklődünk a Rákóczi-út 15. sz. alatt berendezett egyesületi helyiségekben, ott találjuk őt kitűnő munkatársai között. Ott látjuk nosztopi és körmenői Körmendy Géza ny. ezredest, az országos ügyvezető alelnököt és Vezér Jenő titkárt s még vagy nyolc munkatársat, amint a nemzetvédelmi keresztért benyújtott kérvényeket rendezgetik. Csodálkozva pillantjuk meg az akták tömegét. Eddig nem kevesebb, mint **hatezer kérvény** érkezett be a Székely Hadosztály Egyesületbe, s ezek mind gyors elintézésre várnak.

Nehéz búcsút venni a Székely Hadosztály Egyesület lelkes vezéreitől, mert köztük friss erők, új lélekáramok fűtik át a szemlélőt — s ösztönzik dolgozni, cselekedni a hazáért. — Jó tudni, hogy minden magyar polgár nyugodtan hajthatja álmra a fejét békés otthonában, amíg ilyen hőselkű s derék férfiak öröködnék a haza sorsa felett. Így öröködi a magyar múlt — a magyar Jövendő felett is.

Sz. S. B.

»Hargitaváralja« a székelyek lapja,
Örvend minden székely, ha kézhez kapja.
Előfizetésed, ha sokáig késik,
Megakadályozod a megjelenését.

Húsvéti szokások

Tarcsafalva (Udvarhely vm.) A falu legényei összegyűlnek, muzsikus cigányt fogadnak és egy szépen kihímzett zászlóval, amelynek a tetején koszorú van, megindulnak első ünnep estélyén a faluban. Minden ház előtt megállnak, — amelyiket meg akarják tisztelni, — s zenekísérettel énekelnek. Aztán a legidősebb bemegy a házba s társai nevében engedélyt kér a belépésre. Bent a háziasszony vagy a leány megkínálja a szívesen látott vendégeket, miközben kinnt szól a zene. A legények táncra kéri a leányt s két-három nóta után egy az egész nevében megköszöni a szíves vendéglátást s tovább mennek egy házzal.

Parajd. (Udvarhely-vm.) Húsvét másodnapjára virradó éjjel a legények szép magasan levágott fiatal fenyőket állítanak leányok háza elé. Az ágak szépen fel vannak díszítve pirosra festett és kifújtt tojáshéjakkal. Délelőtt aztán elmegy a legény, — aki a fát tette, — öntözőbe is. A lány megkínálja tésztával, pálinkával s vagy két marékra való piros tojást ad a szíve vászaltottjának. A fenyőfa az egész ünnep alatt kinnt marad a kapun.

Húsvéti öntöző versek Udvarhely megyében.

1. Erdőben jártam,
Ibolyát találtam,
Ki akar száradni,
Meg szabad-e öntözni?	3. Én kicsike vagyok,
Ajtó mellé állok,
Piros tojást várok,
Ha nem adtok lányok,
Mind a vízbe hánylak.
2. Én kis kertész legény vagyok,
Virágot locsolgatok,
Ugy hallottam, hogy egy rózsaszál,
Ki akar száradni, megszabad-e öntözni?	4. Ajtó mellett állok,
Piros tojást várok,
Ha nem adnak piros tojást,
Kirugom a házoldalát!
5. Eljöttem öntözni. Ha nem adnak tojást, elviszem a leányt!	
6. Kis kertemben jártam,
Rózsafát láttam,	Elakart hervadni,
Meg szabad-e öntözni?
7. Most jöttem a fagyón, Adjanak tojást, ha vagyon. Ha nem, a tyúkot ütöm agyon! (Etéd.)	
8. Ma öntöző hétfő,
Nekem az úgy tetszik,
Ahogy az utcákon,
Egymást öntöztetik.	Én es elindultam,
Ifiú létemre,
Hogy gyöngyharmatot
Öntsek a kislány szívére.
Igy hátha hagyják, akkor megöntöztöm!	(Farcád).
9. Rózsá bokornak a tövéből rózsavizet hoztam.
Az a legszebb leány, akit evvel meglocsoltam.	

10. Ici, pici morzsálék,
Eljöttem a tojásért!
Ha nem adnak tojáskát,
Elviszem a leánykát!	11. Én kicsike vagyok,
De fogaim nagyok,
Adjanak jó nagy kalácsot,
Hogy harapjak nagyot.
12. Húsvét másodnapján,
Mi jutott eszembe:
Öntözőüveget vettem a kezembe,
S elindultam vele,	Piros tojást szedni,
Hogy az ünnep után
Legyen, amit enni!
Bányai Éva közlése.

Háromszög

Az ódon erdélyi kúria ebédlőjében hárman ülnek az asztal körül. A valódi régi békebeli uraság ma már megkopott, de tiszta levegője hatja át a boltíves szoba falait. Érdemekben megöregedett ősök megbarnult képmásai néznek le megbékélt fölénnyel. A férj, a ház ura, rendületlenül rakja az örökös Napoleon passziánst, az asszony kezeiben fürgén halad a kifogyhatatlan horgolás, a deresfejű férfi pedig címerpecsét gyűrűs ujjai között cigarettájából gyors egymásutánban fújja a kék füstkarikákat. A petróleumlámpa sárgás világítása árnyékolja be arcukat; és ez a tompa homályos fény sejtetni engedi mindazt, ami bennük és körülöttük hosszú évtizedek eseményeiben lezajlott. Hiszen mögöttük maradt a gondtalan jólét, az élet minden öröme, a szerelem mel és fiatalsággal együtt. A kandalóban egymásután égnek el a fahasábok. A kandaló peremén az öreg óra halk tiktakkolással jelzi az éjnek induló estét. A házitücsök egyenletes időközökben cripeli el ismétlődő dalát. Az ámbitusról behangzó házörző csaholása nem zavarja, hanem kimélyíti a falusi est csendjét. A havasokról szél indul el a völgy felé, amely kísértetiesen suhogtatja a sötét fenyők koronáját s ők hárman, a régi békeidők ittfelejtett emberei, gondolatban visszaszállnak a múltba.

A reumával küzködő nyugállományú tábornok látja az őszbevegyült hajú asszonyt, — ákinek szeme körül finom szarkalábakat rajzolt az idő, — mint aranyfonatú, rózsásarcú menyecskét, amin csipkés keszkenőjét lobogtatja és táncraperdül vele, a hajdan daliás főhadnaggyal! És érzi idegeiben régmúlt idők elszállt mámorát, fiatalos vágyak zavarát, nyugtalanító tavaszok viráglombos illatát. Az asszony is látja magát a múlt tükrében, amint tánc közben megszédül és siklik ki lábai alól a megszokott szilárd talaj. Sodorja magával a szerelem, az élni akarás vágya. A férj, a ház ura, kissé elhízott félszeg gazdaember, aki csak akkor érzi jól magát, ha a sarjadzó rét illatát szívhatja magába és csizmás lábbal taposhatja az ősi ugart. S emlékezik: A főispánék zárdából hazakerült szépséges leányát hejahujás lakodalmi céciók után négyes fogatán röpítette haza, nem gondolván arra, hogy házias életét valaha veszély is fenyegethetné. — Pedig ez bekövetkezett, midőn a kis város női társadalma által körül rajongott huszár főhadnagy, feszülő, parádés aftilában kizárólag az ő,

— a megye legszebb rózsájává nyíltott — asszonyával, ropta a csárdást. Erős indulatok rázták már lelkét, midőn a vihar mintegy észrevétlenül elvonult feje felett.

A játszmát végleg elvesztette a szép asszonnyal szemben, midőn egyszer, beszélgetés közben, egy áruló ásitást igyekezett elnyomni fehér glaszé kesztyűje mögött.

Hideg fuvallat csapta meg a fiatal asszony amúgy is küzködő lelkét, zavargó lelkiismeretét! Mert ő még a századforduló azon romantikus irányú nőtipusa volt, akinek tudatalatti énjében már ugyan ott lázongott az újkor asszonya, őt magát azonban még fogva tartották a tradíciók, a régi gyermekszoba nevelése, a biedermeier dédszülőktől öröklött szigorú bilincsek!

A flörtöt megszakította. Álmatlan éjszakák, könnyhullatásai eredményeképen!

1914-et írtak. A főhadnagyot hamarosan az orosz frontra vezényelték. A két világháború közbjátékában mitsem hallottak egymásról.

Midőn 1940-ben Erdély kies hegyvidékének e kisvárosába csapataink bevonultak és újra magyar zászló lengett a hajdani megyeháza ormán, ők hárman egy ünnepi banketten ismét összer kerültek. És bár annak idején áthidalhatatlannak látszó életfelfogással, teljesen különböző embereknek látszottak, most az elmúlt súlyos évtizedek lidercnyomása alól felszabadulva, egymásra találtak! Egyéni problémáikat pozdorjává törte a történelem dübörgő kereke és egy új világrend pirkadásánál, amelyben már egy nekik új lelkületű és felfogású nemzedék helyezkedett el, ők hárman, mint szürke, elavult emberek együtt járnak a visszatért ősi föld havasi ösvényeit, őszi tarlóit, hepe-hupás útjait.

Özv. vitéz Békeý Béláné.

Az olászentgyörgyi „HEBE” gyógyfürdő

Beszterce-Naszód vm.-ben. Az Óradna-bethleni vasútvonal megállója. Magas, erdőkkel fedett hegyek közt, 10 holdas fenyves parkban fekszik 451 m. magasságban. 5 forrása alkalikus-konyhasós-meszes-szénsavas. Modern kádfürdők, ivókutak, vize palackozva is forgalomba kerül, diétás konyha. Az ivókúra idült gyomor- és bélhurutok, az epeutak hurutjainak, epekönek, a vesemedence és a légutak hurutjainak kezelésére, gyógyult gyomorfekély kiújulásának megakadályozására, a fürdőkúra rheumás és női betegségek, keringési zavarok, egyes idegmegbetegedések kezelésére alkalmas.

Lakás, ellátás: Hebe-szanatórium 35 ágygal, dr. Csuta-szanatórium 60 ágygal, dr. Scridon-szanatórium 56 ágygal. Napi szanatórium ár 6—8 P. Fürdőszoba, W.C. Hebe-nagyszálló 38 ágygal, Dojna szálló 34 ágygal. A fürdő villáiban 250 szoba, a község házaiban 400. Villanyvilágítás. Egyes villákban folyóvíz. Szobák ára a szállókban napi 3—4 P, magánházakban 1—3 P. éttermek.

Idény: június 1—aug. 31. Felvilágosítást az a HEBE fürdő igazg. és a községi előljáróság, Olászentgyörgy.

LÁRMAFA

Gróf Teleki Pál emlékezete. Az Erdélyi Férfiak Egyesülete néhai nagy elnökének gróf Teleki Pálnak emlékére február—március hónapokban nagyszabású emlék előadássorozatot rendezett, amelyet néhai nagy elnökének elhalálózása emlékére méltó gyászünnepellyel szándékozik befejezni. Az előadássorozat Erdély különböző kérdéseit a leghívatottabb szakemberek előadásában úgy világította meg, hogy az könyv alakjában is kiadható legyen és ellensúlyozza azt a káros idegen propagandát, amit Erdellyel kapcsolatban üznek. Az Egyesület a könyvet megfelelő fordításban külföldre is szándékozik kijuttatni. Az előadások a következők voltak: — Február 24.-én: Erdély helyzete a Kárpátmedencében címmel. Dr. Kolosváry Bálint egyet. nyilv. r. tanár elnöklete alatt Dr. Rónai András egyet. nyilv. r. tanár és Dr. Fodor Ferenc tanker. kir. főigazgató, egyet. nyilv. tanár tartották előadást. Március 3.-án: Erdély szerepe a magyar kultúrában címmel Dr. Ravasz László ref. püspök, m. kir. titkos tanácsos elnökletével Dr. Lukinich Imre egyet. nyilv. r. tanár és göcsi Csanády György Rádió főrendező adtak elő. Március 10.-én: Mit jelent Erdély gazdasági szempontból címmel losonczy báró Bánffy Dániel m. kir. földművelésügyi miniszter elnöklésével Dr. v. Gyulay Tibor, a Keresk. és Iparkamara főtitkára, miniszteri (biztos); gróf Bethlen László orszgy. képviselő és Dr. Veress Gábor I. B. U. Sz. alelnök-vezérigazgató tartották meg előadásikat. Március 17.-én: Erdély népművészete címen Dr. Zsindely Ferencné államtitkár neje, szül. Tüdös Klára elnöklete alatt Dr. Vargha László közgyűjteményügyi előadó és Bárdos Lajos zenemű főiskolai tanár adtak elő. Március 24.-én: Erdély népei (magyar, német, román) címen Dr. hadpataki Pataky Tibor min. elnökségi államtitkár elnöklése mellett Dr. Szilády Zoltán M. N. M. ny. igazgató, Dr. Molter Károly ref. kollégiumi tanár, Dr. Tamás Lajos egyet. nyilv. r. tanár, az E. T. I. igazgatója értekeztek. Április 12.-én: Gyászünnepélyt fognak tartani.

Vitéz gróf Toldalaghy László szolgálatonkívüli repülőszázados Budapesten meghalt. Temetése március 11.-én volt, igen nagy részvét mellett. Gyászolják a gróf Toldalaghy, — báró Zeyk, — Bély, — Bonyhádi — Perczel családok.

A Hódmezővásárhelyi Református Keresztyén Ifjúsági Egyesület 1942. évi március hó 7.-én, szombaton este a Kálvintéri Levente Otthonban Murgács Kálmán »Magyar nőtaestet« rendezett. Murgács Kálmánról Márton Árpád elnök lelkész tartott előadást.

Gyergyószentmiklósi és Gyergyócsomfalvi Köllő Ignác, Marostorda vm. oláh megszállás előtti utolsó magyar alispánja meghalt. Március 13.-án temették el a veszprém-alsóvárosi temetőben. Halála különösen a székelység körében igen nagy részvétet váltott ki. Székely halottunk életét bővebben fogjuk majd ismertetni.

Nyíró József orszgy. képviselő a kiváló író megvált Kőszegvárt a Keleti Újság szerkesztőségétől. Helyébe Szász Endrét, a marosvásárhelyi Székely Szó felelős szerkesztőjét hívták meg a lap élére.

Az Erdélyi Nők Orsz. Egyesülete Budapesten április 8-án a Zeneművészeti Főiskolán az erdélyi hadiárva és szegény gyermekek javára magyar, német és olasz művészek közreműködésével művészest rendez. Az est védnökei Kállay Miklósné, Bánffy Dánielné báróné és v. Bartha Károlyné.

Az Ezer Székelyleánynak március 18-án újabb ünnepi találkozója volt Budapesten a Magyar művelődés házában. Egyes székely falvakból részleteket mutattak be vetített képekben.

Ezüst-lakodalom. Xantus Elek tanár, a »Gyömrői Járás« szerkesztője, a Hargitaváralja jelképes székely község gyömrői társ-községének bíróját, a »Hargitaváralja« szerkesztőségi tagját, a székely ügyek lelkes harcosa és kedves felesége, aki még adminisztrációs munkálataiban is hűséges munkatársa, 1942. március 4-én érték meg házasságuk 25 éves jubileumát. A Xantus-pár harmónikus házassága szép ünnepéhez jó kívánságainkkal mi is hozzájárulunk és kívánjuk, hogy ezüstitakodalomuk egységével érintse meg a ranylakodalmaikat. — Ez alkalomból székely testvérünket nagy számmal keresték fel s meleg szeretettel ünnepelték. Az elhangzott fölköszöntőkből idézzük az alábbi sorokat :

Már régen megírtam Elek,	Hozzátok közeledni mert.
Hogy nagyon megszerettelek.	Nők között nőtt szeretet és
Azóta elmúltak telek	Nálunk a nagyrabecsülés.
És én is vénültem velek.	Nektek ezt tolmácsolom én
De szeretetem meg nem hült,	Házasságotok ünnepén.
Sőt éveinkkel örögbült.	De, hogy ne szaporítsak szót:
Családom is, hogy megismert,	Az Isten adjon minden jót!

— U —

Özv. Greguss Jánosné sz. Gidófalvy Anna 82 éves korában elhunyt. Budapesten temették el március 15-én a Farkasréti temetőben. Az elhunyt nagymama felesége volt Greguss János köpecsi volt bányaigazgatónak, háromszéki előkelő családból származott és jelentős társadalmi szerepet töltött be. Férjét korán elveszítette és két gyermekét nevelve holtáig férje emlékének élt mély gyászban. Fia Tibor, Máv. műszaki főtanácsos, leánya Ilka, Benedek Artur fogarasi alispán felesége volt, a fiatal asszony tragikus hirtelenséggel halt meg és három kis árváját a Nagymama nevelte fel. Nővére, Vilma özv. Uzoni Pünkösty Lajosné Brassóban él. Az oláh megszállás folytán szotyori birtokát elveszítette Budapesten élt fiával. Példás élete, nemes és előkelő lényé felejtetetlen marad mindazok előtt, akik őt ismerték.

Gróf Mailáth Gusztáv Károly erdélyi püspökünk halála évfordulóján, március 18-án Budapesten a Regnum Marianum, alapító püspöke iránti mély hálájának és szeretetének jeléül gyász-ünnepélyt rendezett. A megható ünnepély keretében gróf Miksa János érsek imát, Shvoy Lajos megyéspüspök emlékbeszédet mondott.

ERDÉLYI HIREK

Csikszeredában a vármegyei ház dísztermében március 13.-án 22 székely férfit vitézzé avattak. László Dezső főispán mondott ünnepi beszédet.

Brassóban az unitárius egyházi közgyűlésen Kovács Lajos esperes bejelentette, hogy az elmúlt évben sem az ifjúsági kör, sem a nőegylet nem fejtethetett ki tevékenységet.

Marosvásárhelyen 14 ipari középiskolai tanuló repülő vizsgát tett.

Gyergyóditróban és Csíkszentdomokoson az orsz. Egészségügyi Szöv. csikmegyei szervezete szülőotthonokat létesít.

Erdővidék (Háromszék m.) egyes falvainak lakossága gyönyörű példáját adta a közösség iránti megértésnek. Házként 30—40 kg. búzát ajánlottak fel a saját használatukra engedélyezett s életfenntartásukhoz szükséges mennyiségből.

Csik megyében évtizedek óta nem volt a mostanihoz hasonló bűn gyermekáldás. Az elmúlt hónapban 230 halálozás és 520 születés történt.

A visszatért Erdély ásványkincseinek feltárására Lóczy Lajos kiváló tudós megbízatást kapott.

Háromszék m.-ben a vármegyei népművelési titkár hivatalos jelentése szerint a székely falvakban kitűnően működnek a népzenekezek és a cigányzenekezeket kizorítva az ősi népdalok felé fordulnak. A falvakban ezermester kézzel hegedűket, sőt húrokat is készítenek.

Szászrégenben 104 éves korában meghalt Kudor Imréné, a Székelyföld legöregebb asszonya, aki 1848. március 15.-én, mint 15 esztendő kisleány hallotta Budapesten a Nemzeti Múzeum lépcsőjén Petőfi Sándort, a mint a Nemzeti Dal szavalta

Földcsuszamlás Kolozsváron. Az esős időjárás következtében a kolozsvári Fellegvári-úton több házból kilakoltatás történt. A földcsuszamlásnál olyan elemi erők működnek közre, amelyekkel semmiféle emberi erővel nem lehet szembeszállni. A hegyoldalon megindult földtömeg mindaddig csúszik, amíg önmagától ki nem egyenlítődik.

A gyergyóvidéki székely gazdák és az illetékes kormányservek között folyt tárgyalások eredményeként 147 család kedvező fizetési feltételekkel megkapta Szatmár megyében Nagykároly és Kálmánd között a volt Károlyi féle latifundium 2400 holdját. Egy értelmes gyergyói gazda, Lukács István vezette a gyergyói székelyek részéről ezeket a tárgyalásokat és a napokban Lukács vezetése alatt vonatra ült a 147 székely család feleségestől, gyerekestől, hogy elfoglalja új birodalmát. A gyergyói székelyek Szatmár megyében községet építenek és hozzákezdenek a televény szatmári föld megmunkálásához. A székely gazdák dicsérik a szatmármegyei földet, ahol paradicsomkertet akarnak varázsolni. Egy-egy család 15—20 hold földhöz jut.